

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут
Кафедра політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**КРИМІНОЛОГІЯ ТА
КРИМІНОЛОГІЧНА (ПРОФІЛАКТИЧНА) ПОЛІТИКА**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма «Право»

Спеціальність D08 «Право»

Галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право»

Затверджено на засіданні кафедри
політики в сфері боротьби зі
злочинністю та кримінального права
Протокол № 1 від 25.08.2025

м. Івано-Франківськ - 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Кримінологія та кримінологічна (профілактична) політика
Викладач (-і)	Фріс Павло Львович, доктор юридичних наук, професор кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права, Заслужений діяч науки та техніки України Петечел Олексій Юрійович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права
Контактний телефон викладача	Петечел Олексій Юрійович (0342) 59-61-34
E-mail викладача	Петечел Олексій Юрійович petechel.oleksii@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Заочний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	D-learn (pnu.edu.ua)
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри Графік індивідуальної роботи з студентами – Кафедра політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права (pnu.edu.ua) Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, що стосується погодження планів та змісту курсових робіт, індивідуальних науково-дослідних завдань.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є вивчення науково обґрунтованої стратегії і тактики запобігання злочинності із застосуванням системи профілактичних заходів соціально-кримінологічного характеру, вивчення злочинності як явища, його детермінант.</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких <u>змістових модулів</u>:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кримінологія та кримінологічна (профілактична) політика. Загальна частина. 2. Кримінологія та кримінологічна (профілактична) політика. Особлива частина. <p>Кримінологія — це наука про злочинність і злочин, їх причини й сприятливі умови, особу злочинця і його жертви, а також про пов'язані із злочинністю явища відхилення соціальної поведінки, шляхи й засоби запобігання злочинності. Об'єктом науки кримінології є суспільні явища, пов'язані зі злочинністю та іншими правопорушеннями, причинами й умовами виникнення злочинності, місцем і роллю особи злочинця в системі суспільних відносин, а також із вирішенням завдань щодо профілактики правопорушень.</p> <p>Предметом кримінології є дослідження закономірностей, законів, принципів, властивостей, проявів розвитку суспільних відносин, які становлять об'єкт кримінології; ці явища певною мірою вивчені, але належать до подальшого дослідження.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів знань щодо предмету та методології кримінології, її ролі у боротьбі зі злочинністю, поняття злочинності як соціально явища та основних її показників, особи злочинця та потерпілого, детермінації злочинності; умінь та навичок з розробки ефективних заходів, спрямованих на запобігання злочинності, виявлення механізму поведінки злочинців та потерпілих; ознайомлення з основними видами злочинності, особливостей їх причин та умов, особи злочинця певного виду, а також способів боротьби з ними.</p> <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є отримання студентами необхідних знань, вмінь та навичок щодо розуміння та практичного застосування у роботі знань з основних проблем кримінології, розкрити сутність понять предмет, метод, методологія, місце кримінології в системі наукових знань; дати необхідні вміння та навички, що необхідні для організації та проведення кримінологічних досліджень; вивчити основні теоретичні та практичні питання запобігання злочинності.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Відповідно до вимог освітньої програми студенти повинні мати:	

<ul style="list-style-type: none"> • здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; • здатність проводити дослідження на відповідному рівні; • здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел, в тому числі іноземних; • здатність генерувати нові ідеї (креативність); • здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі у ситуаціях правової невизначеності; • здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію; • здатність виявляти, припиняти, розслідувати правопорушення, виявляти та усувати причини та умови, що сприяють їхньому здійсненню. 			
5. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття	Загальна кількість годин		
лекції	10		
семінарські заняття / практичні / лабораторні	6		
самостійна робота	74		
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	D08 «Право»	1	вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	заняття сам. роб.
Змістовий модуль 1. Кримінологія та кримінологічна (профілактична) політика. Загальна частина			
Тема 1. Предмет і система кримінології		2	2 4
Тема 2. Історія розвитку та сучасний стан кримінології в Україні			4
Тема 3. Злочинність і її показники		2	2 4
Тема 4. Причини та умови злочинності			4
Тема 5. Особа злочинця			4
Тема 6. Індивідуальна злочинна поведінка			4
Тема 7. Особа жертви (потерпілого) у кримінології			4
Тема 8. Поняття та зміст кримінологічної (профілактичної) політики			4
Тема 9. Управлінські заходи щодо протидії злочинності			4
Тема 10. Запобігання злочинності		2	4
Тема 11. Міжнародна кримінологічна (профілактична) політика			4
Змістовий модуль 2. Кримінологія та кримінологічна (профілактична) політика. Особлива частина.			
Тема 12. Насильницька злочинність		2	2 4
Тема 13. Корислива злочинність			4
Тема 14. Необережна злочинність		2	4
Тема 15. Професійна та організована злочинність			4
Тема 16. Корупційна злочинність			2
Тема 17. Економічна злочинність			2
Тема 18. Злочинність у сфері обігу наркотичних засобів			2
Тема 19. Злочинність неповнолітніх			2
Тема 20. Злочинність у сфері правосуддя			2
Тема 21. Рецидивна злочинність			2
Тема 22. Жіноча злочинність			2
ЗАГ.:		10	6 74

6. Система оцінювання навчальної дисципліни	
Загальна система оцінювання курсу	Загальна система оцінювання навчальної дисципліни є уніфікованою в межах навчально-наукового юридичного інституту і визначається п. 4.6 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, затвердженим Вченою радою Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 2 від 12.10.2010 р. (зі змінами, внесеними Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту, протокол №3 від 30 листопада 2022 р.) – <i>текст розміщений на інформаційному стенді та сайті Інституту https://law.pnu.edu.ua/організація-навчального-процесу/.</i>
Вимоги до письмової роботи	Вивчення дисципліни передбачає <u>обов'язкове</u> виконання всіма студентами письмової залікової роботи. Кожен студент відповідної навчальної групи виконує залікову роботу за індивідуальним варіантом.
Семінарські заняття	Система оцінювання семінарських занять визначена 4.6.3 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Умови допуску до підсумкового контролю	Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються р. 5 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Підсумковий контроль	Форма контролю – залік. Форма здачі – усна або комбінована. Загальна сума балів за залікову роботу складає 100 балів, з них: Питання №1,2 (описові питання) – по 30 балів за правильну та повну відповідь. Питання №3 (термінологічне завдання) – 8 балів за правильну та повну відповідь. Питання №4,5 (коротке питання) – по 16 балів за правильну та повну відповідь.
7. Політика навчальної дисципліни	
<p><u>Письмові роботи:</u> Планується виконання студентами обов'язкових та додаткових декількох видів письмових робіт: обов'язкової письмової контрольної роботи – <i>Методичні вказівки розміщені на сайті кафедри Навчально-методичні матеріали – Кафедра політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права (pnu.edu.ua)</i></p> <p><u>Академічна доброчесність:</u> Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/.</p> <p><u>Відвідування занять</u> Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття навчальної дисципліни.</p> <p><u>Неформальна освіта:</u> Зарахування результатів неформальної освіти з навчальних дисциплін проводять за заявою здобувача вищої освіти на ім'я керівника структурного підрозділу на підставі академічної довідки, додатка до документу про вищу освіту (диплома молодшого спеціаліста/молодшого бакалавра, бакалавра, спеціаліста, магістра), виданих закладом вищої освіти, або витягу з навчальної картки студента, завіреної в установленому порядку, або сертифіката про практику/стажування, або сертифіката про проходження тренінгу тощо.</p>	
8. Рекомендована література	

1. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Протидія злочинності та профілактика злочинів. Монографія. Харків: ХНУВС, 2011. 308 с.
2. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Стратегія і тактика протидії злочинності. Монографія. Харків: Вид-во "Золота миля". 2012. 287 с.
3. Батиргареева В.С. Рецидивна злочинність в Україні: соціально-правові та кримінологічні проблеми. Монографія. Харків: Право. 2009. 576с.
4. Василевич В. Поняття кримінологічної характеристики насильницьких злочинів. Право України. 1997. № 12. С.82-84.
5. Василевич В.В. Принципи кримінологічної політики України. Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. Х.: Право. 2014. Вип. 27. С. 82-90.
6. Василевич В.В. Співвідношення кримінальної та кримінологічної політики. Наук. вісник Нац. акад. внутр. справ. К. 2014. № 4(91). С. 123-132.
7. Василевич В.В. Щодо змісту кримінологічної політики. Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення [Текст] : тези доп. наук-практ.конф. (Київ, 26 березня 2015 року). К.: Нац. акад. внутр. справ. 2015. С.50-53.
8. Василевич В.В., Джужа О.М. Головні напрями розвитку сучасної кримінології. Наук. вісник Нац. акад. внутр. справ. К.. 2015. № 1(93). С. 28-37.
9. Голіна В. Кримінологічна політика в Україні: деякі теоретико-прикладні проблеми. Вісник Академії правових наук. 2008. № 2(53).
10. Голіна В. Теоретичні та прикладні проблеми втілення кримінологічної політики в Україні. Право України. 2009. №7. С. 24
11. Голіна В.В. Запобігання злочинності в Україні. Навчальний посібник. Харків, 2007. 107 с.
12. Голіна В.В. Кримінологічна політика України як ресурс у протидії злочинності (реалії і можливості). Вісник Національної академії правових наук України. 2013. № 2. С. 193-201.
13. Голіна В.В. Колодяжний М.Г. Кримінологічна політика України: сутність та передумови її формування. Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. Харків: Право. 2012. Вип. 23. С. 53-63.
14. Голіна В.В. Кримінологічна політика як основа розробки теорії і практики запобігання злочинності в Україні. Проблеми законності. 2016. Вип. 133. С. 192-203.
15. Голіна В.В., Головкін Б.М. Загальне запобігання злочинності як одна з цілей кримінального законодавства (кримінологічний підхід). Питання боротьби зі злочинністю. 2008. Вип. 16. С. 49-55.
16. Джужа О. М. Тлумачення кримінологічних понять. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2014. № 1. С. 14-23.
17. Джужа О. М., Іванов Ю. Ф. Кримінологія. Навчальний посібник. К.: Вид. Паливода А. В. 2006. 264 с.
18. Джужа О.М. Запобігання злочинам, пов'язаним із сексуальним насильством. К.: Атіка. 2009. 240 с.
19. Джужа О.М. Запобігання злочинам: кримінологічно-віктимологічна парадигма. Монографія. К.: Нац. акад. внутр. справ. 2015. 331 с.
20. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3 кн. К.: Вид. Дім "Ін Юре". 2007.
21. Кримінологія. Навчальний посібник. О.Є. Михайлов, А.В. Горбань, В.В. Міщук. К.: Знання, 2012. 565с.
22. Кримінологія: підручник / В.В. Голіна, Б.М. Головкін, М.Ю. Валуйська та ін.; за ред.. В.В. Голіни, Б.М. Головкіна. - Х.: Право, 2014.
23. Литвак О. В. Злочинність, її причини та профілактика. Київ: Україна. 1997. 167 с.
24. Медицький І.Б. Вплив соціальних факторів на злочинність в умовах становлення незалежної Української держави. Івано-Франківськ. 2007. 222с.
25. Медицький І.Б. Запобігання злочинності: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Івано-Франківськ. 2008. 220с.
26. Медицький І. Б. Наслідки злочинності в Україні: теоретичні і прикладні аспекти : Монографія. Івано-Франківськ. Супрун В. П. 2020. 314с.
27. Петечел О.Ю. Булінг: юридико-психологічний аналіз та запобігання. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Збірник наукових статей. 2019. Випуск 49. С. 259-263.

28. Петечел О.Ю. Деякі питання кримінологічної характеристики агресивної злочинності жінок. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Збірник наукових статей. 2019. Випуск 51. С.73-77.
29. Петечел О. Ю. Запобігання та протидія домашньому насильству: окремі аспекти. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства. 2021. № 56. С. 126-135.
30. Фріс П. Питання кримінально-правової політики у сфері боротьби з організованою злочинністю. Право України. 2004. № 12. С.101-104.
- Детальний перелік монографічної, наукової, науково-практичної літератури, нормативних джерел та інформаційних ресурсів до кожної теми міститься в навчально-методичних вказівках:
1. Петечел О.Ю. Кримінологія та кримінологічна (профілактична) політика. Методичні вказівки для підготовки до самостійної роботи (для студентів заочної форми навчання (ОР «Магістр»)). Івано-Франківськ : Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 2023. 52с.
 2. Петечел О.Ю. Кримінологія та кримінологічна (профілактична) політика. Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять (для студентів заочної форми навчання (ОР «Магістр»)). Івано-Франківськ: Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 2023. 34с.
- [Навчально-методичні матеріали – Кафедра політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права \(pnu.edu.ua\)](#)

Викладач _____ доц. Петечел О.Ю.